Lausunto 16.10.2019

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Viite: Asiantuntijapyyntönne 9.10.2019

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta (HE 33/2019 vp)

Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry kiittää eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen liittyen sekä lausuu sivistysvaliokunnalle kunnioittaen seuraavaa:

Lausunnon keskeinen sisältö

- Esityksessä ehdotettu opintorahojen määrien sitominen kansaneläkeindeksiin (KEL-indeksi) on erittäin tarpeellinen ja perusteltu ratkaisu. Indeksiin sitomisesta huolimatta opintorahan taso on kuitenkin muihin sosiaalietuuksiin nähden erittäin pieni ja tarve opintorahan tasokorotukselle on huutava.
- Hallituksen esitykseen sisältyvä opintorahan huoltajakorotuksen tasokorotus on erittäin kannatettava.
- On tärkeää, että myös jatkossa opintotuen vapaaehtoisten palauttamisten määräaika on tuensaajien ennakoitavissa ja että varmistetaan riittävän pitkä aika vapaaehtoiselle palautukselle.
- Ammatillisen koulutuksen järjestämistavoissa tapahtuneet muutokset on huomioitava opintotukilainsäädännössä ja varmistettava, että lyhytaikaiset siirtymät oppisopimusmuotoiseen koulutukseen ja joustavasti takaisin eivät katkaise opiskelijan opintotukioikeutta jatkossa. Ongelma on todellinen, eikä sen korjaaminen voi odottaa.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Hallituksen esityksessä opintotukilakia ehdotetaan muutettavaksi pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelman edellyttämällä tavalla. Opintorahat sidotaan esityksen mukaan kansaneläkeindeksiin ja opintorahan huoltajakorotukseen ehdotetaan 25 euron tasokorotusta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi ulkomaisten korkeakoulujen lukuvuosikäsitteen ja tutkintokäytäntöjen huomioimista opintolainahyvityksen ehdoissa sekä opintorahan ja asumislisän vapaaehtoista palauttamista koskevan säätelyn muuttamista verotuksen toimeenpanon aikataulun muutoksen vuoksi. Lisäksi luovuttaisiin mahdollisuudesta säätää asumislisän määrästä maissa, joissa vuokrataso on alhainen.

Lausunto 16.10.2019

Opintorahojen sitominen KEL-indeksiin

OSKU katsoo, että esityksessä ehdotettu opintorahojen määrien sitominen kansaneläkeindeksiin (KEL-indeksi) on erittäin tarpeellinen ja perusteltu ratkaisu. OSKU yhtyy hallituksen esityksessä mainittuun toteamukseen, että opintotuen tulisi olla riittävä turvaamaan päätoimisen opiskeluajan toimeentulo. Esityksen mukaan kansaneläkeindeksiin sitominen nostaisi opintorahoja syyslukukauden 2020 alusta noin yhden prosentin. **Vaikka indeksiin sitomisen palauttaminen onkin hyvä askel kohti opintotuen ostovoiman turvaamista, OSKU kuitenkin huomauttaa, että indeksiin sitomisesta huolimatta opintorahan taso on muihin sosiaalietuuksiin nähden erittäin pieni ja tarve opintorahan tasokorotuksella on huutava.** Myös nykytilanne, jossa opiskelijat ovat ainoa väestöryhmä Suomessa, joka pakotetaan varmistamaan välttämätön toimeentulonsa (opinto)lainalla, asettaa opiskelijat varsin eriarvoiseen asemaan muiden väestöryhmien kanssa.

Opintorahan huoltajakorotuksen tasokorotus

Hallituksen esitykseen sisältyvä opintorahan huoltajakorotuksen tasokorotus on erittäin kannatettava. Tämä tasokorotus helpottaa hiukan ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien opiskelijalapsiperheiden hyvinvointia.

Muutokset opintorahan ja asumislisän vapaaehtoisen palauttamisen ehtoihin

Hallituksen esityksessä opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määräaika esitetään siirrettäväksi opintotukilaista opintotukiasetukseen. Hallituksen esityksessä muutos on perusteltu ja hyväksyttävä. **OSKU korostaa kuitenkin, että on erityisen tärkeää, että myös jatkossa vapaaehtoisten palauttamisten määräaika on tuensaajien ennakoitavissa ja että varmistetaan riittävän pitkä aika vapaaehtoiselle palautukselle.** Tuensaajalla on oltava käytettävissään tarvittavat tiedot kalenterivuoden tuloistaan, jotta tarve vapaaehtoiselle palautukselle on mahdollista arvioida. OSKU huomauttaa myös, että opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määräajan muuttaminen toukokuun lopusta esimerkiksi huhtikuun loppuun on tuensaajan eli opiskelijan näkökulmasta heikennys nykytilaan.

Ammatillisessa koulutuksessa tapahtuneet uudistukset huomioitava opintotukilaissa

Opintotukilakiin tehtävien muutosten yhteydessä OSKU haluaa jälleen kiinnittää eduskunnan sivistysvaliokunnan huomion siihen, että ammatillisen koulutuksen uudistuessa opintotukilakia ei päivitetty vastaamaan uudistunutta ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Tämä aiheuttaa tällä hetkellä sekä tulkintahaasteita opintotukioikeuden osalta työpaikalla tapahtuvan oppimisen erilaisissa vaihtoehdoissa että todella ongelmallisen tilanteen oppisopimuskoulutuksessa oleville

opiskelijoille. Opintotukilaissa säädetään (1 luku 6 §) edelleen, että oppisopimuskoulutuksessa oleva opiskelija ei ole oikeutettu opintotukeen oppisopimuksen aikana, vaikka uudistuksen myötä ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat tekevät enemmän myös lyhyitä oppisopimusjaksoja aiemman koko tutkinnon suorittamiseen painottuvan oppisopimuksen sijasta.

Ammatillisen koulutuksen järjestämistavoissa tapahtuneet muutokset on huomioitava opintotukilainsäädännössä ja varmistettava, että lyhytaikaiset siirtymät oppisopimusmuotoiseen koulutukseen ja joustavasti takaisin eivät katkaise opiskelijan opintotukioikeutta jatkossa. OSKU huomauttaa, että nykytilanteessa lainsäädäntö kohtelee eriarvoisesti toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskelevia verrattuna korkeakouluopiskelijoihin, joilla taas palkalliset harjoittelujaksot eivät vaikuta opintotukioikeuteen vaan näistä kertyvät ansiotulot huomioidaan opintotuen tulovalvonnan yhteydessä. OSKU katsookin, että opintotuen tulee mahdollistaa oppisopimuksella opiskelu tulorajoihin perustuen.

Eduskunnan sivistysvaliokunta on kiinnittänyt mainittuun ongelmaan ansiokkaasti huomiota jo mietinnössään SiVM 1/2019 ja todennut pitävänsä ehdottoman tärkeänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää pikaisesti ammatillisen koulutuksen opintotukea koskevat ongelmat ja ryhtyy selvityksen perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi. Ongelma on todellinen, eikä sen korjaaminen voi odottaa. Siksi OSKU esittää kunnioittavasti, että sivistysvaliokunta esittäisi eduskunnalle aiemman mietintönsä mukaista lausumaehdotusta: *”Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää pikaisesti ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opintotukea koskevat ongelmat ja sen perusteella ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.”*

Helsingissä 16.10.2019

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry

Jessica Makkonen
Puheenjohtaja

Juuso Luomala
Pääsihteeri

Lisätietoja:
- pääsihteeri Juuso Luomala, juuso.luomala@osku.info, 044 977 4014